Затверджую
Голова приймальної комісії
НУ «Запорізька політехніка»

_____ проф. Бєліков С.Б.
« 02 » березня 2020 року

ПРОГРАМА

фахового випробування для абітурієнтів, які вступають до НУ «Запорізька політехніка» на навчання за освітнім ступенем «магістр» на основі раніш здобутого освітнього ступеня «бакалавр», «магістр» або освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», освітньої програми «Економіка підприємства»

Для оцінки знань абітурієнтів на фаховому випробуванні фаховою атестаційною комісією розроблені критеріально-орієнтовані тестові завдання, які дозволяють встановити рівень сформованості компетенцій необхідних для засвоєння змісту навчання за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», освітньої програми «Економіка підприємства» ступеня «магістр».

Вступники повинні знати і вміти:

- критично осмислювати теоретичні засади підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- вміти застосовувати нормативно-правові акти з питань підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- обґрунтовувати вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на успішність діяльності підприємств;
- демонструвати знання та практичні навички з організації виробництва та планування господарської діяльності;
- володіти основними критеріями і методичними засадами аналізу інвестиційної привабливості проектів;
- розуміти та визначати очікувану ефективність інвестиційних проектів;
- пояснювати і застосовувати поняття і терміни.

При підготовці завдань комісія виділила такі основні розділи з переліком тем:

ЗМІСТОВНА СКЛАДОВА ПРОГРАМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

РОЗДІЛ 1
ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Вступ до курсу «Економіка підприємства».

Мета, предмет і завдання курсу «Економіка підприємства». Форми і особливості прояву економічних законів на підприємствах і в галузях. Об'єкт вивчення курсу – підприємство та його місце в національній економіці. Суспільний поділ праці та формування галузей. Галузева структура та показники, що її характеризують

Тема 2. Господарський комплекс країни. Теорії та моделі підприємств.

Господарський комплекс, або, інакше кажучи, національна економіка країни, являє собою сукупність взаємопов'язаних галузей, які відрізняють її національне господарство від господарств інших країн. Загальна характеристика галузей матеріального виробництва. Напрями діяльності та функціональні моделі підприємств. Сучасні наукові напрями та концепції дослідження економіки підприємства.

Тема 3. Види підприємств та їх організаційно правові форми. Основи підприємництва.

Поняття підприємства як головної ланки народного господарства, його основні риси. Мета, завдання і основні напрямки діяльності підприємства. Створення підприємства та правові основи його функціонування. Господарський кодекс України. Статут підприємств. Генеральна тарифна угода й колективний договір. Класифікація підприємств. Виробничі об'єднання підприємств і організацій, порядок їх утворення, функції та мета. Характеристика видів інтеграційних форм підприємств і організацій: добровільні і інституційні об'єднання (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо).

Тема 4. Структура та управління підприємством.

Формування функціональної структури управління. Визначення базового набору конкретних функцій управління. Формування типової функціональної структури управління, ланки управління.

Завдання і зміст робіт із формування організаційних структур управління. Типологія структур управління. Основні елементи схеми структури. Процес формування організаційної структури. Методи формування організаційних структур. Показники ефективності організаційної структури. Корегування організаційної структури.

Тема 5. Ринок і продукція.

Основою економіки будь-якої держави є ринок продукції та послуг – товарний ринок. Об'єктом товарного ринку є товар. Загальна характеристика товару його класифікація та застосування системи вимірників продукції. Ступінь задоволення потреб ринку характеризується виходячи з показників обсягу товарів певної номенклатури та асортименту. Поняття маркетингу, його концепції та різновиди. Система маркетингу та маркетингова діяльність підприємства.

Тема 6. Прогнозування та планування діяльності підприємства.

Прогноз його сутність та методи прогнозування розвитку підприємства. Основні напрями прогнозування товарного ринку підприємства. Макроекономічне програмування, його різновиди (кон'юнктурне, структурне).

Планування як функція керування; специфічні принципи планування; методи планування діяльності; методи планування діяльності; стратегічне планування; методи вибору генеральної стратегії; стратегічні альтернативи; субстратегії розвитку підприємства; бізнес-планування суб'єктів господарювання; тактичне планування; системи оперативного планування.

Тема 7. Товарна та цінова політика підприємства.

Загальна характеристика товарної політики підприємства. Складові товарної політики (асортиментна політика, брендинг, товарні стратегії). Дослідження життєвого циклу товару. Формування асортименту товарів та управління ним. Бренд: поняття, технологія створення та розвиток. Інструменти створення іміджу товару на ринку (розроблення та реєстрація торговельної марки, дизайн упаковки, маркування та кодування товару, рекламні повідомлення, передпродажний та після продажний сервіс).

Тема 8. Персонал підприємства, продуктивність праці.

Характеристика всієї сукупності працівників підприємства: трудові ресурси, трудовий колектив, трудовий потенціал, кадри, персонал підприємства. Поняття класифікація та структура персоналу. Трудові ресурси – це частина працездатного населення, яка згідно своїх вікових, фізичних, освітніх даних відповідає певній сфері діяльності. Розмежування реальних та потенціальних трудових ресурсів.

Продуктивність праці й значення її росту на підприємстві. Показники вирахування продуктивності праці на підприємстві: натуральні, вартісні. Фактори росту продуктивності праці на підприємстві.

Тема 9. Мотивація та оплата праці.

Мотивація трудової діяльності та її роль у підвищенні результативності роботи персоналу. Характеристика моделей мотивації трудової діяльності та класифікація методів мотивації. Оплата праці: сутність, функції, державна

політика й основи організації. Складові механізму реалізації соціально-економічної політики держави. Форми та основні системи оплати праці.

Тема 10. Інтелектуальний капітал.

Поняття капіталу та інтелектуальної власності. Об'єкти промислової власності. Об'єкти інтелектуальної власності. Нематеріальні активи, поняття й захист прав власності. Реалізація прав власності на нематеріальні ресурси. Строки зношування нематеріальних активів. Оцінювання вартості нематеріальних активів. Класифікація методів оцінювання вартості нематеріальних активів.

Тема 11. Основний капітал.

Загальна характеристика капіталу. Капітал як економічний ресурс підприємства. Поняття основних фондів, загальна класифікація й склад. Значення основних фондів у процесі розширеного відтворення. Виробнича структура основних фондів. Зношування й амортизація основних фондів і порядок їх відшкодування. Методи амортизації основних фондів. Економічна роль підвищення використання основних фондів. Шляхи підвищення екстенсивного й інтенсивного завантаження основних фондів. Показники використання основних фондів.

Тема 12. Оборотний капітал.

Поняття оборотного капіталу і його відмінність від основних фондів. Склад і структура оборотного капіталу. Джерела утворення оборотного капіталу. Нормування оборотного капіталу. Показники й шляхи поліпшення використання оборотного капіталу.

Тема 13. Інвестиції.

Сутність, структура та класифікація інвестицій. Джерела формування реальних інвестицій. Методичні засади оцінювання ефективності реальних інвестицій. Характеристика капітальних вкладень підприємства. Загальні підходи до планування капітальних вкладень на підприємстві. Склад і структура капітальних вкладень. Планування капітальних вкладень і капітального будівництва. Економічна ефективність капітальних вкладень і шляхи її підвищення. Ризик в теорії інвестицій.

Тема 14. Інноваційна діяльність.

Інноваційна діяльність, інноваційні процеси та їх етапи. Характеристика та класифікація інновацій. Систематизація ризиків інноваційної діяльності. Обґрунтування інноваційної стратегії та її основних видів. Роль інноваційного шляху розвитку для економіки. Управління, планування та організація інноваційної діяльності. Загальна характеристика інноваційного проекту.

Тема 15. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства.

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Тенденції її розвитку. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства. Оцінка технічного рівня різногалузевих підприємств. Основні етапи планування технічного розвитку підприємства. Сутність та чинники формування та використання виробничої потужності підприємства. Форми розвитку та трансформації техніко-технологічної бази підприємств.

Тема 16. Обґрунтування виробничої програми підприємства.

Міра задоволення ринкового попиту характеризується обсягом реалізованої продукції. Зміст і порядок розроблення виробничої програми структурних підрозділів підприємства. Ресурсне обґрунтування виробничої програми та контроль за її виконанням.

Тема 17. Матеріально-технічне забезпечення та виробнича логістика.

Логістичний підхід в управлінні ресурсами. Логістика: роль, сутність, етапи, функції та різновиди. Матеріальний потік його різновиди та класифікація. Матеріально-технічне забезпечення виробництва його форми та системи. Обчислення потреби у матеріалах. Запаси матеріалів та їх регулювання. Виробнича логістика та внутрішньовиробничі логістичні системи. Сучасні системи управління матеріальними потоками.

Тема 18. Виробнича і соціальна інфраструктури.

Інфраструктура виробництва – поняття, види значення. Система технічного обслуговування, її загальна характеристика. Характеристика ремонтного, інструментального, транспортного, енергетичного та складського господарств. Характеристика соціальної інфраструктури та соціальної діяльності підприємств. Відтворення та розвиток інфраструктури.

Тема 19. Організація операційної діяльності.

Сутність, структура та принципи організації операційної діяльності. Поняття операційної діяльності та виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів та принципи раціональної організації операційної діяльності.

Прості та складні процеси, з перекриттям та без перекриття циклу. Графічне зображення процесу, поняття про їх ступінчастість. Цикл, такт та перекриття. Оптимізація, збільшення продуктивності та запобігання „вузьких місць" за рахунок зміни структури процесу. Задачі організації ритмічної роботи. Робота за графіком, контроль за виконанням графіків. Організація робочих місць. Організаційні типи виробництва. Організація виробничого процесу в часі. Виробничий цикл та його структура. Методи сполучення операцій та їх вплив на виробничий цикл. Методи організації виробництва.

Організація не поточного виробництва. Особливості організації та параметри поточних ліній.

Тема 20. Забезпечення конкурентоспроможності продукції та підприємства.

Якість та конкурентоспроможність продукції. Система забезпечення конкурентоспроможності продукції. Основні способи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції (послуг). Принципи менеджменту якості та його інструментарій. Стандартизація та сертифікація продукції (послуг). Система державних стандартів України. Державний нагляд за якістю та внутрішньовиробничий технічний контроль.

Тема 21. Витрати підприємства.

Загальна характеристика витрат. Витрати та собівартість продукції. Класифікація витрат та їх структура. Система управління витратами: функціональна й організаційна її побудова. Особливості управління витратами у коротко- та довго-строковому періодах. Кошторис підприємства та собівартість продукції. Калькулювання собівартості продукції та методи. Шляхи зниження собівартості продукції.

Тема 22. Фінансово-економічні результати й ефективність діяльності.

Зміст та форми фінансової діяльності підприємств Характеристика фінансової діяльності. Планування фінансової діяльності. Доходи від звичайної діяльності та надзвичайних подій.

Визначення фінансового результату діяльності підприємства. Прибуток підприємства, його формування та використання. Види та функції прибутку. Схема розподілу чистого прибутку та характеристика факторів, що впливають на його величину.

Оцінка фінансово-економічного стану та ефективності діяльності підприємства. Чинники росту ефективності виробництва (діяльності підприємства).

Тема 23. Інтегрована ефективність діяльності підприємства.

Сутнісна характеристика та вимірювання ефективності виробництва. Методика оцінювання ефективності діяльності підприємств. Система показників ефективності виробництва. Характеристика основних чинників ефективності виробництва. Причинно-наслідкові взаємозв'язки між стратегічними факторами та показниками.

Тема 24. Сучасні моделі розвитку підприємств.

Сутнісна характеристика, роль та значення розвитку підприємства. Генезис поняття «розвиток підприємства». Теорії розвитку підприємства. Методичний інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві. Загальні моделі розвитку підприємств.

Тема 25. Трансформація та реструктуризація підприємства.

Загальна характеристика процесу реструктуризації підприємства. Необхідність, сутність та мета реструктуризації, її форми та види. Практика здійснення та ефективність реструктуризації підприємств. Реалізація та оцінка ефективності проектів реструктуризації. Санація (фінансове оздоровлення) суб'єктів господарювання.

Тема 26. Оптимізація бізнес-процесів підприємства.

Процесний підхід до управління підприємством. Порівняльна характеристика процесного та функціонального підходів до управління. Бізнес-процеси підприємства. Регламентація та контроль бізнес-процесів. Організаційне забезпечення оптимізації бізнес-процесів.

Тема 27. Економічна безпека та антикризова діяльність.

Змістовно-типологічна характеристика економічної безпеки підприємства. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки підприємства. Основні напрямки забезпечення економічної безпеки підприємства. Служба безпеки підприємства. Сутність, принципи та етапи здійснення антикризового управління. Ефективність антикризового управління та фактори, що його визначають.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник / І.М. Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.

2. Економіка підприємства: підручник / Швиданенко Г.О., Васильков В.Г., Гончарова Н.П. [та ін.] ; за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 598 с.

3. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. – 208 с.

4. **Жукова О. А. Організація і методика економічного аналізу [Текст] : навч. посіб. / О. А. Жукова, Л. М. Киш ; Вінниц. фін.-екон. ун-т. – Вінниця : Вінницька газета, 2012. – 301 с.**

5. **Коваль З.О., Тивончук О.І. Підприємництво і менеджмент**: Навч. посібник. – Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. – 172 с.

6. Кузнєцова Т.В., Гарнага О.М., Лесняк О.Ю., Шебуня В.Д. Економіка підприємства: Навч. посібник / за заг. ред. Т.В. Кузнєцової. – Рівне: НУВГП, 2013. – 343 с.

7. Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность: учебник / под общ. ред. д.э.н., проф. И. М. Сотник, д.э.н., проф. Л. Н. Таранюка. - Сумы: ИТД «Университетская книга», 2018. - 572 с.

8. Сударкіна, С. П. Економіка підприємства : навч.-метод. посібник / С. П. Сударкіна, О. О. Гаврись; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. - Х. : Підручник НТУ "ХПІ", 2012. - 100 с.

9. **Скибінська З. М. Економіка та організація виробництва:** навч.

посіб. / З. М. Скибінська, Т. Т. Гринів. – К.: Знання, 2012. – 299 с.

10. Тринька **Л. Я. Економічний аналіз [Текст]** : навч.-метод. посіб. / Людмила Тринька, Олена Липчанська (Іванчук). - К. : Алерта, 2013. - 567 с.

11. Яркіна Н.М. Економіка підприємства : Навч. посіб. / Н.М. Яркіна. – Вид. 2-ге перероб. і доп. – К. : Видавництво Ліра-К, 2017. – 600 с.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

Тема 1. Організаційні основи виробництва.

Організація виробництва як система, стан системи та процес. Організація виробництва як наука, її задачі в умовах ринкової економіки, проблеми на сучасному етапі. Роль організації виробництва у випуску конкурентоспроможної продукції. Функції організації виробництва. Значення вивчення дисципліни для підготовки економістів.

Тема 2. Виробничі системи.

Поняття виробничих систем. Властивості виробничих систем: цілеспрямованість, відкритість, складність. Промислове підприємство як виробнича система та провідна ланка виробництва. Економічні та правові основи діяльності підприємства в умовах ринку. Принципи організації підприємства. Поняття виробничої потужності. Методики розрахунку виробничої потужності для масового, серійного та одиничного виробництва. Розрахунок основних показників використання потужності для різних виробництв.

Тема 3. Виробничий процес і організаційні типи виробництва.

Поняття виробничого процесу як фактору стабільності та ритмічності виробництва. Структура виробничого процесу. Загальні принципи раціональної організації виробничого процесу: спеціалізація, паралельність, безперервність, пропорційність, прямоточність, ритмічність, автоматичність, гомеостатичність, гнучкість. Класифікація виробничих процесів. Типи виробництва та їх техніко-економічна характеристика, переваги та недоліки масового, серійного та одиничного типів виробництва.

Тема 4. Організація трудових процесів і робочих місць.

Механізм трудових відносин на підприємстві. Поняття процесу праці, його економічні, фізіологічні й організаційні сторони. Значення й задачі комплексної системи організації праці. Види поділу праці: загальне, одиничне, функціональне. Професійний, технологічний і кваліфікаційний поділ праці, їхні характеристики й границі. Робочий час як фактор організації праці. Проектування трудових процесів. Принципи раціоналізації трудових процесів: неперервне прямування, сполучення рухів, природність, стабільність, нормалізація рухів, висока працездатність. Організація робочих місць.

Тема 5. Нормування праці.

Нормування праці як основа організації, планування й управлення виробництвом. Поняття норм часу, норм виробітку, обслуговування, чисельності, управління, нормованого завдання. Методи нормування. Сутність і застосування методу наукового обґрунтування норм. Поняття й призначення розрахунково-аналітичного, аналітично-дослідницького, експериментального, звітно-статистичного методів нормування. Встановлення норм для різних типів організації виробництва. Система нормативів в удосконалюванні методів нормування праці.

Тема 6. Побудова виробничої структури у просторі.

Типи підприємств. Виробнича структура, її види та значення в умовах ринкових відносин. Фактори, що визначають структуру підприємства: конструктивні й технологічні особливості продукції, обсяг випуску продукції, спеціалізація й кооперування з іншими підприємствами, рівень механізації й автоматизації, район місцезнаходження підприємства. Генеральний план підприємства, принципи розташування цехів та служб. Показники, що характеризують взаємозв'язок підрозділів підприємства. Типи виробничих структур. Особливості технологічної, предметної та змішаної структур, їх переваги і застосування.

Тема 7. Організація виробничого процесу в часі.

Поняття й структура виробничого циклу. Час виробництва і час перерв. Принципи раціональної організації виробничого процесу: спеціалізація, паралельність, пропорційність. Прості та складні процеси. Процеси з перекриттям та без перекриття циклу. Оптимізація процесів, збільшення продуктивності та запобігання „вузьких місць" за рахунок зміни структури процесу. Задачі організації ритмічної роботи.

Тема 8. Організація допоміжних виробництв.

Організація, функції та значимість допоміжних господарств. Склад та взаємозв'язок з основними виробничими цехами. Система технічного обслуговування та ремонту обладнання. Підготовка ремонтів, види та графіки ремонтів, ремонтний цикл, трудомісткість ремонтів. Завдання та мета інструментального господарства. Структурні підрозділи інструментального господарства. Порядок забезпечення цехів оснащенням. Запаси технологічного оснащення. Шляхи вдосконалення інструментального господарства.

Тема 9. Організація обслуговуючих господарств.

Склад, значення та задачі транспортного господарства, види транспортних засобів та транспортних перевезень. Вантажообіг та вантажопотік, шахова відомість вантажопотоків. Маятникова та кільцева система перевезень. Побудова діаграми перевезень. Методика розрахунку потреби в транспортних засобах. Завдання складського господарства. Види

складів. Організація та способи збуту продукції. Організація взаємозв'язків між постачальниками та споживачами.

Тема 10. Одиничний та партіонний методи організації виробництва.

Характеристика непотокового методу організації виробництва та його ознаки. Обробка деталей партіями. Вплив розміру партії деталей і виду їх руху на тривалість виробничого циклу. Визначення оптимального розміру партії деталей. Методика визначення потрібної кількості устаткування при непотоковому методі організації виробництва.

Тема 11. Організація потокового та автоматизованого виробництва.

Потокове й автоматизоване виробництва як високоефективний метод організації виробничих процесів. Основні характерні ознаки. Види потокових ліній у залежності від конкретних виробничих умов. Підготовка впровадження й розрахунок параметрів потокових ліній. Сучасні тенденції розвитку потокового виробництва. Спосіб кінематичного зв'язку устаткування в автоматичному виробництві. Основні риси гнучкого автоматизованого виробництва й умови забезпечення їхньої здатності до перебудови. Основні концепції автоматизації промислових підприємств.

Тема 12. Організаційно-виробниче забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції.

Конкурентноздатність продукції та якість. Організація системи якості на підприємстві. Міжнародні стандарти ISO 9000:2000 і їх застосування. Метрологічне забезпечення якості продукції. Одиничні й узагальнюючі показники якості продукції. Задачі та умови підвищення якості продукції. Організація технічного контролю на підприємстві. Види й об'єкти технічного контролю. Облік та аналіз браку. Сертифікація продукції та її організація. Правова ознака сертифікації.

Тема 13. Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції.

Система створення й освоєння нової продукції. Нововведення та технічна підготовка виробництва. Організація на виробництві науково-дослідницької роботи. Етапи та склад робіт конструкторської підготовки. Зміст і задачі технологічної підготовки виробництва, склад робіт. Організаційно-економічна підготовка виробництва. Спеціалізація й кооперування виробничих підрозділів. Період освоєння нової продукції. Методи переходу на виробництво нової продукції. Переваги та недоліки послідовного, паралельного та паралельно-послідовного методів переходу на випуск нової продукції.

Тема 14. Організаційне проектування виробничих систем.

Основні задачі організації проектування виробничих систем. Організаційні резерви розвитку виробництва, дослідження стану організації й показники її результативності. Розробка технічного й організаційного розвитку виробництва. Програмно-цільові методи удосконалення організації виробництва. Розрахунок і оцінка економічної ефективності організаційно-технічного проектування виробничих систем.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бахтінова А. П. Організація виробництва [Текст] : практикум : навч. посібник для внз : [рек. М-вом освіти і науки, молод / А. П. Бахтінова, О. О. Гиль, Л. О. Гришина. - Львів : Новий Світ - 2000, 2011. - 213 с.
2. Галущак М. П. Організація виробництва у прикладах та задачах [Текст] : навч. посібник для внз / М. П. Галущак, А. О. Оксентюк, І. Б. Гевко. - К. : Кондор, 2010. - 212 с.
3. Гевко І. Б. Організація виробництва: теорія і практика [Текст] : підручник / І. Б. Гевко, А. О. Оксентюк, М. П. Галущак. - К. : Кондор, 2008. - 176 с.
4. Гриньова В. М. Організація виробництва [Текст] : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Салун. - К. : Знання, 2009. - 582 с.
5. Єгупов Ю. А. Організація виробництва на промисловому підприємстві [Текст] : навч. посібник для внз / Ю. А. Єгупов ; Одес. держ. екон. ун-т. - К. : Центр навч. літ., 2006. - 487 с.
6. Курочкин А. С. Организация производства [Текст] : учеб. пособие для вузов / А. С. Курочкин ; МАУП. - К. : МАУП, 2001. - 216 с.
7. Мороз В. С. Організація виробництва [Текст] : навч. посібник для внз : [рек. М-вом освіти і науки України] / В. С. Мороз, А. С. Тельнов. - Львів : Новий Світ - 2011. - 255 с.
8. Пасічник В. Г. Організація виробництва [Текст] / В. Г. Пасічник, О. В. Акіліна ; Ін-т муніципального менеджменту та бізнесу. - К. : Центр навч. літ., 2005. - 243 с.
9. Петрович Й. М. Організація виробництва [Текст] : підручник / Й. М. Петрович, Г. М. Захарчин. - Львів : Магнолія плюс, 2006. - 398 с.

РОЗДІЛ 3
ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Тема 1. Сутність планування та особливості його здійснення на підприємстві

Планування як наука. Необхідність планування діяльності підприємств. Планування як функція управління підприємством. Планувальна функція як реагування на динамічні зміни зовнішнього середовища. Зміст планування у процесуальному аспекті. Предмет і об'єкт планування і контролю. Особливості планування і контролю в сільському господарстві. Прогнозування в системі планування. Основні принципи планування в

підприємствах. Методи планування і контролю діяльності підприємств. Поняття та зміст методології планування. Механізм планування.

Тема 2. Система планів підприємства

Формування системи планування на підприємстві. Основні етапи процесу планування. Функції планування. Класифікація планів за ознаками. Система показників планів. Основні підсистеми планування. Складові частини планів. Стратегічне планування розвитку підприємств. Інформаційна база стратегічного планування. Тактичне планування економічного і соціального розвитку підприємства та його місце в плановій системі підприємства.

Тема 3. Маркетингові дослідження та планування збуту і контролю продукції

Маркетингові дослідження, їх зміст, цілі та види. Суть, зміст, цілі та послідовність розроблення маркетингової програми. Планування структури збуту та встановлення норм збуту. Планування асортименту, якості, каналів і строків реалізації продукції. Планування заходів стимулювання збуту.

Тема 4. Планування виробництва продукції та товарообігу підприємства

Виробнича програма підприємства, її зміст, календарний розподіл та оптимізація. Основні завдання виробничої програми. Особливості та методи формування виробничої програми підприємства. Послідовність раціональної розробки виробничої програми. Характеристика системи вимірників обсягів виробництва продукції. Планування промислових виробництв. Планування обсягів виробництва та асортименту продукції. Планування собівартості й рентабельності продукції. Планування обсягів виробництва продукції у вартісному вираженні. Планування продажу продукції.

Тема 5. Оперативно-календарне планування і контроль

Суть, зміст і завдання оперативно-календарного планування і контролю. Ритмічність виробництва. Види і системи оперативно-календарного планування. Особливість оперативно-календарного планування і контролю в одиничному виробництві. Оперативно-календарне планування і контроль у серійному виробництві. Оперативно-календарне планування і контроль у масовому виробництві. Оперативне регулювання роботи підприємства.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення виробництва

Зміст, завдання та послідовність розроблення плану матеріально-технічного забезпечення. Планування потреби в матеріально-енергетичних ресурсах. Сучасні методи і методики планування потреби в матеріальних ресурсах. Вибір постачальника та планування поставок матеріальних ресурсів.

Баланси матеріальних ресурсів та їх види. Порядок складання балансів матеріальних ресурсів. Особливості визначення потреби виробничих підрозділів у матеріальних ресурсах у різних типах виробництва.

Тема 7. Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю

Види виробничої потужності, чинники, що її визначають та послідовність розрахунків. Методика розрахунку виробничої потужності.

Визначення максимально можливого випуску продукції з наявної потужності. Система показників використання виробничої потужності.

Тема 8. Персонал і оплата праці

Зміст і порядок планування персоналу та оплати праці. Інформаційні дані для планування кількості працівників, кадрового забезпечення і продуктивності праці. Планування продуктивності праці. Планування кадрового забезпечення. Принципи оплати праці передбачені законодавством України. Планування фонду оплати праці. Планування матеріального стимулювання праці в підприємстві. Планування розвитку соціально-трудових відносин.

Тема 9. Виробнича та торгівельна інфраструктура

Особливості функціонування та планування діяльності підрозділів виробничої інфраструктури. Планування забезпечення підприємства технологічним оснащенням. Планування діяльності інструментальних цехів. Планування діяльності ремонтного виробництва. Планування енергозабезпечення підприємства. Планування діяльності транспортного обслуговування виробництв.

Тема 10. Витрати виробництва.

Собівартість продукції та принципи її формування. Мета, завдання та характеристика процесу планування собівартості продукції. Класифікація витрат та групування їх за економічними елементами. Класифікація витрат на виробництво. Номенклатура і склад економічних елементів. Сучасні методи калькулювання продукції. Планування витрат виробничої собівартості.

Тема 11. Фінансове планування і контроль на підприємстві

Сучасні підходи до формування фінансової політики підприємства. Зміст та завдання фінансового плану, його складові та зв'язок з іншими розділами плану підприємства. Оперативне фінансове планування. Касовий план. Методичні основи розробки фінансового плану. Планування потреби у фінансових ресурсах. Планування фінансових результатів підприємства. Визначення точки беззбитковості. Баланс доходів і видатків (бюджет підприємства). Планування фінансових показників.

Планування розподілу прибутку і потреби у зовнішньому фінансуванні. Планування заходів щодо запобігання банкрутства.

Тема 12. Планування і контроль оновлення продукції

Формування планів оновлення продукції, їх склад, завдання і контроль за їх виконанням. Дослідження ринку перед розробленням та впровадженням нової (оновленої) продукції. Склад і завдання формування плану оновлення продукції. Планові розрахунки ефективності оновлення продукції. Планування витрат на підготовку й освоєння виробництва нової продукції.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток

Технічний та організаційний розвиток як складова інноваційних процесів і спосіб досягнення стратегічних цілей підприємств. Планування технічного та організаційного розвитку підприємства. Методи та показники ефективності організаційно-технічних заходів. Джерела фінансування заходів плану організаційно-технічного розвитку підприємства. Порядок формування програми освоєння нових видів продукції.

Тема 14. Бізнес-планування

Суть, функції та види бізнес-плану. Загальна методологія розробки бізнес-плану. Стадії розробки бізнес-плану. Обґрунтування концепції бізнес-плану. Зміст основних розділів бізнес-плану: резюме; характеристика продукції, ринків збуту, маркетинг; виробничий план; організаційний план; фінансовий план; аналіз можливих ризиків та їх страхування.

Тема 15. Інвестиційне проектування

Теоретичні основи інвестиційного проектування. Зміст інвестиційного проекту розвитку аграрного виробництва та методика його розробки. Життєвий цикл інвестиційного проекту. Етапи експертизи інвестиційного проекту. Формування грошових потоків проекту. Методи оцінки ефективності інвестиційного проекту. Впровадження інвестиційного проекту у виробництво.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ачкасов А. Є., Охріменко В. М., Мількін І. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2015. 277 с

2. Березівський П. С., Михалюк Н. І., Балаш Л. Я. Планування діяльності підприємств: навч. посіб. для студ. вузів. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 617 с

3. Іванова, В. В. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : навч. посіб. / В. В. Іванова. – Суми : Університет. книга, 2011. – 443 с.

4. Лисенко Н. О., Транченко Л. В., Дякон Л. Л., Транченко О. М. Бізнес-планування: навч. посіб. для студ. вузів. Бравори: АНФ Груп, 2014. 568 с..

5. Македон В. В. Бізнес-планування. Навч. посіб. / Македон В. В. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 236 с

6. Михайленко О.Ф., Євдокимова Н.М., Лозовик Ю.М. та ін. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2015. 459 с.

7. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : навч. посіб. / М. О. Данилюк, Р. М. Бойчук, Б. В. Гречаник, В. П. Гречаник. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Львів : Магнолія 2006, 2013. – 328 с.

8. Строченко Н., Коблянська І. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. для студ. екон. напряму підгот. ден. та заоч. форм навчання освіт.-кваліфікац. рівня «Бакалавр». Суми: Сум. нац. аграр. ун-т, 2017. 271 с.

9. Филипенко, О. М. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : навч. посібник / О. М. Филипенко, В. А. Гросул. – Харків : ХДУХТ, 2011. – 326 с.

10. Чорна А.В., Метошоп І.М. Планування. Конспект лекцій. Для студентів спеціальності „Менеджмент організацій". ІФНТУНГ. – Івано-Франківськ. – 2006.- 230 с.

11.Планування і контроль на підприємстві : практикум / Б. В. Гречаник, Ю. В. Буй, І. В. Мельничук, М. Д. Федишин ; 2-га ред. - Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. - 207 с.

РОЗДІЛ 4
ПРОЕКТНИЙ АНАЛІЗ

Тема 1. Проектний аналіз та концепція проекту

Концепція та базові принципи проектного аналізу. Методологія проектного аналізу. Цільова спрямованість проектних рішень. Класифікація проектів за класом, типом, видом, тривалістю, масштабом, складністю. Поняття зовнішнього та внутрішнього середовища проекту. Склад учасників проекту, визначення їх ролі і відповідальності під час підготовки та реалізації проекту.

Тема 2. Життєвий цикл проекту

Концепція та поняття життєвого циклу проекту. Підходи до поділу проекту на складові елементи. Фази та стадії проектного циклу. Передінвестиційна фаза проекту. Принципи успішного впровадження проекту. Динаміка та фінансування капітальних витрат і витрат з просування проекту за стадіями його життєвого циклу.

Тема 3. Концепція затрат і вигід у проектному аналізі

Поняття вигід і затрат у проектному аналізі. Методичні підходи до визначення цінності проекту. Методика розрахунку додаткових вигід і затрат за проектом. Порядок розрахунку вигід і затрат у грошовому вимірі. Явні витрати та вигоди, їх використання для прийняття рішень. Альтернативна вартість як ключова концепція проектного аналізу. Класифікація витрат за ознаками. Вплив величини постійних і змінних витрат на проектні рішення. Принципи розрахунку операційних і фінансових витрат. Порядок урахування витрат минулого періоду.

Тема 4. Цінність грошей у часі. Грошовий потік проекту

Необхідність урахування зміни вартості грошей у часі при аналізі проектів. Поняття майбутньої і теперішньої вартості. Поняття норми прибутку, ставки процента. Простий і складний процент, його вплив на майбутню вартість. Обчислення майбутньої вартості грошей. Операції компаундування та дисконтування. Реальна процентна ставка. Розрахунок номінальної ставки процента. Вплив інфляції на величину номінальної процентної ставки. Поняття інфляційної премії. Прийняття проектних рішень за різними інфляційними сценаріями.

Тема 5. Критерії прийняття проектних рішень

Характеристика методів оцінки ефективності інвестицій. Характеристика стандартних фінансових критеріїв: економічний зміст, обмеження, переваги і недоліки, застосування у практиці оцінки проектних рішень інтегральних показників (чистої теперішньої вартості, коефіцієнта вигоди-затрати, внутрішньої норми дохідності, періоду окупності, еквівалентного ануїтету, ефективності витрат). Методика розрахунку основних фінансових критеріїв та побудова фінансового профілю проекту. Неформальні критерії оцінки проектів.

Тема 6. Оцінка ризиків проекту

Поняття ризику та невизначеності. Характеристика систематичних і несистематичних ризиків проекту, можливість їх впливу та усунення під час підготовки та реалізації проекту. Класифікація ризиків. Види ризиків на різних стадіях підготовки і реалізації проекту. Якісний та кількісний аналіз ризику. Процедура експертного аналізу ризику. Аналіз ризику методом побудови дерева рішень. Аналіз чутливості проекту, методика його проведення.

Тема 7. Маркетинговий аналіз проекту

Стадії маркетингового дослідження проектних рішень. Визначення меж та якісного складу аналізу ринку, аналіз маркетингової ситуації на ринку продукції проекту. Концепція попиту у проектному аналізі. Характеристика етапів маркетингового дослідження ринку. Зміст аналізу макросередовища у маркетинговому аналізі проекту. Вплив макросередовища на проектні рішення, характеристика його факторів. Кількісна та якісна характеристика ринку. Порядок розробки концепції маркетингу.

Тема 8. Технічний аналіз проекту

Складові технічного аналізу. Основні аспекти та порядок проведення технічного аналізу проекту. Зміст аналітичної роботи на різних етапах технічного аналізу проекту. Основні критерії визначення раціонального розміщення проекту. Поняття масштабу проекту. Вимоги та чинники, які впливають на вибір технології. Техніко-економічне обґрунтування проекту будівництва.

Тема 9. Інституційний аналіз проекту

Методичний апарат та інструментарій інституційного аналізу, його елементи. Діагностика організаційної структури. Аналіз формальної структури за допомогою коефіцієнтів гнучкості виробничої структури, оперативності, раціональності та надійності організаційної структури. Аналіз впливу внутрішніх факторів на успішність виконання проекту.

Тема 10. Екологічний аналіз проекту

Критерії класифікації та типи впливів проектів на навколишнє природне середовище. Критерії кількісного виміру наслідків впливу проектів на довкілля. Методичні підходи до визначення та оцінки впливу проекту на навколишнє природне середовище за умов проектування та можливості вибору альтернативного варіанту проекту.

Тема 11. Соціальний аналіз проекту

Компоненти соціального аналізу. Межі соціального аналізу, його основні елементи. Зміст робіт з проведення соціального аналізу на різних стадіях підготовки, реалізації та експлуатації проекту. Характеристика соціального середовища проекту та його оцінка. Визначення бенефіціаторів проекту. Формування системи показників, яка відображає розвиток регіону, де реалізується проект, прогнозування соціальних індикаторів.

Тема 12. Фінансовий аналіз проекту

Етапи проведення фінансового аналізу проекту. Методологічні підходи та інструментарій проведення фінансового аналізу проектів.

Концепції, на яких базується фінансовий аналіз проекту: аналіз вигід і витрат, зміна вартості грошей у часі, альтернативна вартість, формування грошового потоку. Послідовність проведення фінансової діагностики підприємства.

Особливості проведення фінансового обґрунтування проекту.

Тема 13. Економічний аналіз проекту

Поняття економічної цінності проекту, фактори, які на неї впливають. Економічна привабливість та ефективність проектів. Методика оцінки економічної привабливості проекту. Інтерпретація результатів визначення рівня економічної привабливості проекту.

Міра вартості витрат і вигід в проектному аналізі. Методичні підходи до оцінки невідчутних вигід і витрат за проектом. Визначення екстерналій проекту та їх кількісна оцінка. Типи побічних ефектів від реалізації проекту та їх наслідки. Вплив побічних ефектів на економічну оцінку проекту.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: Теорія та практика: Навчальний посібник / О.Я. Базілінська. – 2-ге вид. – К.: ЦУЛ, 2011. – 328 с.

2. Бардиш Г.О. Проектне фінансування: Підручник / Г.О. Бардиш. – 2-ге вид. – К.:Алерта, 2017. – 463 с.

3. Вовк В.М. Інвестування: Навчальний посібник / В.М. Вовк, І.М. Паславська. – Дрогобич: Коло, 2011. – 465 с.

4. Воронко О.С. Економічний аналіз: Навчальний посібник / О.С. Воронко, Н.П. Штепа. – Львів: «Новий Світ-2000», 2012. – 279 с.

5. Воркут, Т. А. Проектний аналіз : Навчальний посібник [Текст] / Т. А. Воркут. - К. : Український центр духовної культури, 2016. - 440 с.

6. Данилко В. К. Управління витратами: Навчальний посібник / В.К. Данилко, О.М. Кушніренко, К.С. Марченко. – К.: Каравела, 2012. – 216 с.

7. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навчальний посібник / Л.І. Донець. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.

8. Іванюта П.В. Управління ресурсами та витратами: Навчальний посібник / П.В. Іванюта, О.П. Лугівська. – К.: ЦУЛ, 2009. – 320 с.

8. Ковшун Н.Е. Аналіз та планування проектів: Навчальний посібник / Н.Е. Ковшун. – К.: Центр учбової літератури,2008. – 344 с.

9. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / Т.Д. Косова. – К.: ЦУЛ, 2013. – 440 с.

10. Кропельницька С.О. Аналіз і розробка інвестиційних проектів: Навч. посібник / С.О. Кропельницька, І.І. Цигилик. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 174 с.

11. Кучеренко В.Р. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навч. посібник / В.Р. Кучеренко, В.А. Карпов, А.В. Карпов. – Одеса, 2011. – 199 с.

12. Лігоненко Л.О. Управління грошовими потоками: Навч. посібник / Л.О. Лігоненко, Г.В. Ситник. – К.: КНЕУ, 2005. – 255 с.

13. Москвін, С.О. Проектний аналіз : Навчальний посібник [Текст] /С. О. Москвін. - К. : Лібра, 2018. - 366 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Кожний варіант тестів містить 30 завдань, які розподілені за трьома рівнями складності (по 10 завдань кожного рівня). Складність екзаменаційних завдань визначається, як правило, кількістю логічних кроків, які повинен виконати абітурієнт у процесі пошуку відповіді.

1-й рівень містить 10 завдань мінімального рівня складності, для відповіді на які достатньо орієнтуватися на Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО, МСА, питання з основ побудови фінансового обліку та аудиту.

Правильна відповідь на кожне завдання цього рівня оцінюється двома балами.

2-й рівень містить 10 завдань середнього рівня складності, дозволяє з'ясувати рівень знань абітурієнта порядку документального відображення

господарських операцій, узагальнення облікової інформації в регістрах аналітичного обліку, вміння студентів складати кореспонденцію рахунків.

Правильна відповідь на кожне завдання цього рівня оцінюється трьома балами.

3-й рівень містить 10 завдань підвищеної складності, відповідь на які вимагає володіння абітурієнтом знань документального оформлення господарських операцій, узагальнення облікової інформації в регістрах синтетичного та аналітичного обліку, порядку ведення податкового обліку.

Правильна відповідь на кожне завдання цього рівня оцінюється п'ятьма балами.

Отже, максимальна кількість балів, яку абітурієнт може отримати за правильно виконанні завдання всіх трьох рівнів, складає 100 балів.

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо кількість отриманих балів становить не менше 24.

У разі наявності в роботі більше однієї відповіді на кожне запитання, за це запитання виставляється нуль балів (окрім випадків, коли одна з відмічених відповідей на запитання закреслена, а інша зазначена акуратно та чітко).

Усі попередні кроки і міркування, що приводять до відповіді на завдання, абітурієнт виконує на чернетці. Перевірка цих записів екзаменаторами не передбачається. Екзаменатори перевіряють лише вірність закреслених відповідей серед запропонованих на кожне завдання варіантів А, Б, В, Г, Д, Е.

Затверджено на засіданні
фахової атестаційної комісії
спеціальності *076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*
(Економіка підприємства)
«_02_» _березня_ 2020р.

Голова фахової атестаційної комісії
спеціальності *076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*
(Економіка підприємства) Н.М. Левченко